

WEHNER TIBOR

Szobrok őszi tárlata

Kiállítás a budapesti Stefánia Palota kertjében

Ez a szabadtéri szobrászati kiállítás szimbolikus jelentőségű környezetben lelt otthonra: ebben a kertben, a hajdani Park-Club épületének közvetlen környezetében az 1989-90-es rendszerváltásig a szocialistának nevezett korszak művészetpolitikájának egyik legterményebb foglalatja állt. Monumentális, de esztétikai szempontból alacsony színvonalú, szobrászatinak vélt produktum: Kiss István *A béke védelmében* című 1979-ben készült, hatalmas, környezetidegen króm-acél propaganda-objektuma. Az 1990-es évek már nem tűrte a késői szocreál eme agresszív kinyilatkoztatását, a rendíthetetlen katonák és fegyvereik csillogó fém-élőképbe való kimerevítését, és valamely félre-és raktárba, vagy inkább olvasztótégelybe száműzte. Így felszabadult a kert, megnyílt a tér és a lehetőség a finomabb, mértéktartóbb és művészi igényű, elsősorban szobrászati „kérdésfelvetésekkel” foglalkozó plasztikai „megszólalások” számára.

A 2014 telén a Bálnában, vagyis egy belső térben rendezett csoportos szobrászati tárlat után két esztendővel most a szabad térbe, egy gondosan ápoltságú park természetű közegébe költöztek a nagyméretű szobrok – azok a kompozíciók, amelyek már a lépték, a méret révén is nagyobb befogadó teret követelnek maguknak, és amelyek mintegy feltételezik a közösségi rendeltetésű elhelyezést: a közvetlen és állandó párbeszédet a befogadókkal. E művek többségét nem konkrét helyre tervezték, de mindegyik azzal a reménnyel készült, hogy egyszer majd meg fogja találni befogadó környezetét. Az alkalmazott anyagok és a technikák a szabad tér időjárás- és más, fizikai jellegű viszonyait szemben felvértezten, hosszú időszakokra szólóan, érvényes mondandót megfogalmazva valósultak meg. Fontosabb azonban, hogy egy

művészetet nem éppen kultiváló korszakban, a megbízásokat, vagyis a biztos anyagi támogatást nélkülözve, az autonóm szobrászati program szellemében születtek meg. És a megbízó, a konvenciók betartását megkövetelő támogatók hiánya ezúttal a pozitívumok között könyvelhető el: mert ez a hiány a műegyüttes sokszínűségében és változatosságában érhető tetten, és így e kollekció mintegy keresztmetszetet adhat a hagyományokhoz erőteljes szálakkal kötődő modern – konkrétan: a XX. századi magyar szobrászat erős tradícióit továbbvivő jelenkori – plasztika helyzetéről.

Ha a mintegy harminc alkotó műveit felsorakoztatott tárlat művész-szereplőit vizsgáljuk, akkor több generáció jelenlétét regisztrálhatjuk: a nagy öregek, az évtizedek óta dolgozó, immár életművel rendelkező szobrászok mellett itt vannak a középgeneráció erőteljes képviselői, és megjelennek azok a fiatalok is, akik már túlléptek a pályakezdés periódusán. Talán ebből is eredeztethető a szemléleti sokszínűség: az, hogy békében jelenik meg egymás mellett – sokszor a szobrászati effektusokat, hatóerőket kölcsönösen felerősítve – a konkrét és az elvont, a természetelvű és az absztrakt kompozíció. A figurákat, az emberi alakokat megjelenítő, vagy az emberalakra utaló motívumokat feldolgozó művek harmonikus ellenpontjai a teret új impulzusokkal átható nonfiguratív, gyakran geometrikus hangsúlyú alkotások. És a két, egymással korábban oly élesen szembeállított kifejezőmód körében is milyen árnyalt, sokirányú a kifejezés: hol narratív, hol szimbolikus, hol jelszerű, hol konceptuális a szobrászati megszólalás, egyszer a szobrászi eszközök, formák és tömegek, térszervező aspirációk emóciókra ható gazdagsága, máskor a gondolatot ösztönző minimalizmusa, tömör összefoglalása, lényegre törése jellemzi az alkotásokat. Fontos műegyüttes-jellemző, hogy a klasszikus anyagok és technikák – a kőfaragás, a bronzöntés – mellett egyre jelentősebb szerepet kapnak a különböző materiális és megmunkálásmódjaik, a régen bevált módszereket és eljárásokat felváltó, friss kezdeményezések, újítások.

És van itt még egy fontos, szobrokat „éltető” tényező: az időlegesen megnyílt szabad tér. Egy – a XIX–XX. század fordulóján emelt – eklektikus épület és az épületet közrefogó gyönyörű park, sétautakkal és kutakkal, fákkal, sövényekkel és virágokkal, amely – egyszerre épített és természeti környezetként – mintegy varázsütésre befogadta ezeket

A Stefánia Szoborpark őszi tárlata 2016. október 12-én nyílt meg a Stefánia Palota – Honvéd Kulturális Központ kertjében. 2017. március 31-ig tekinthető meg. A kiállítást Wehner Tibor művészettörténész, valamint a honvédség és a támogató A-Híd Zrt. képviselői nyitották meg. A tárlat kurátora: Klacsmann Péter. A kiállítás-sorozat első, őszi fordulóján 27 művész mutathatta be munkáit. Áprilistól új válogatással nyílik a tavaszi tárlat. A közölt szöveg Wehner Tibor kiállítás-megnyitójának írott, szerkesztett változata. (A szerk.)

a műveket, és finoman, egyszer háttérrel teremtve, máskor aurát, hangulatos és zavartalan közeget kreálva kibontakoztatja tartalmi mondandóikat és formai jellemzőiket. Mintha már nagyon régen itt állnának ezek a szobrok, és mintha még a reményeink szerint nagyon sokáig itt állnának majd. Természetesen mindez csak illúzió, hiszen időszaki kiállításról van szó, amelynek bezárása után a szobrok visszakerülnek a műtermekbe és a raktárakba, de immár szép művészeti élmények élesztőiként. Ismét levonhatjuk azt a következtetést, hogy az autonóm szobrászati mű létezés módjában a XX. század utolsó harmadában gyökeres fordulat következett be: és ez a konkrét világoktól, az úgynevezett „valóság”-tól eltávolodó függetlenedési folyamat. A leképező, a tükrözőtető megjelenítés helyébe egyre inkább a gondolat, a koncepció tárgyiasítása lép, a szobrászat új célja a független vagy annak tűnő, az öntörvényű, új való-

ságelem létrehozása. A külön világ, illetve az önálló plasztikai létezés mód kereteinek megteremtése napjainkban is az egyik legfontosabb jellemzője ennek a művészeti területnek. Az e tárlaton jelentkező szobrászok és a legkülönbözőbb művészeti ágazatok alkotói tehát teszik a dolgukat: szobrokat, vagy szobroknak nevezett tárgyakat készítenek, dinamikusan a térbe illeszkedő, a teret magukba olvasztó, vagy a tereiket átható plasztikákat, amelyeket eleven gondolatiság és szellemes formalelemény éltet. Az úgynevezett „valóság” persze azért ott van, ott rejtőzködik az áttételek rendszerében, a tartalmi mélységekben, fel-felbukkan a szimbolikus utalásokban, az anyag-tömeg metaforákban, összegződik a jellé sűrűsödő motívumokban. A dolgok régi rendje ez: a dolgok végül mindig megtestesülnek, és ha egyszer megtestesültek, akkor a keményebb vagy szelídebb szembe-sülések sem maradhatnak el.

VÖRÖS ISTVÁN

Gólyalábas felvonulás

Van-e valami közös az azonos keresztnévet viselőkhöz? Lacik barátságossága, Istvánok én-szerűsége, Líviák éles, pengéfényű arca, mint egy tekintet. Kriszták színen túli vagy inneni barna szeme. A színen inneni barnaszeműség jellem kérdése, és a névvel függ össze leginkább. A keresztnévben az a jó, hogy nem mond semmit, viselői tölthetik ki lélekkel, jelentéssel. A Péterek pontos megfigyelőkészsége. Az Imrék szinte megalkuvásszerű jovialitása, ami belső forradalmat takar. Az Ágnesek szépsége, vezetni tudása, határozott lépései. Az Annák jósága. A Mihályok vízen olajfoltként terjedő bölcsessége. A Juditok törékenysége, ami, ha keménységgel párosul, nagygyá és ijesztővé tesz. Gólyalábon vonuló emberek az esőben. Újraélem

a gyerekkorom. Valamikor ilyen volt mindenki. Hosszú végtagú, magas. Kicsi fejű. Gyerekként a név még lötyög rajtunk, mint a két számmal nagyobb kabát, amibe majd bele kell nőnünk. De mi lázadni akarunk és félrenövünk. A kabát mellé nővünk. Juszt se akarunk olyanok lenni, mint a Katik, Editek, Bélák, Károlyok. Becenév váltótömésével igazítanak formára: Katika, Béci, Pista, Juci, Teca, Pubi, Buci, Cini, Nyuszi, Sutyi. Ez már annyira kínos, hogy az ember a beszédről, a nyelvről, az ember létről is lemondana néha szégyenében. Nem mintha nem irigyeltem volna másoktól egy-egy jó, igazi becenevet. Alighanem engem soha senki nem szeretett igazán, még egy tisztességes nevet se tudtak adni.